

Çocuk ve gençlik edebiyatımızın usta yazarı Gülten Dayıoğlu'nun Yapı Kredi Yayınları tarafından okura sunulan son romanı 'Yanardağın Yankısı'nı bir solukta okudum. Dayıoğlu'nun romanı, sadece gençlere değil, kendisinin kitaplarıyla büyüyen orta yaş grubunda da hem bir muhasebe-ye hem de farkındalığa yol açan sürükleyici bir hikaye. Bilim kurgunun sınırlarında gezilen bu fantastik hikayenin kahramanı Dero'da yer yer çocuk kendimizi buluyor, yer yer günümüzde keşfedilmeyi bekleyen çocukları, gençleri hatırlıyor, onların hayatına dokunmanın önemini kavriyoruz. Bu anlamda, nicedir başımızın üstünde gezen karabulutlara karşın romanında Tendürek Dağı'nın derinliklerinden kazdığı bir umudu ustalıkla okurunda da yeşerten ve bugünlerde 86 yaşını süren yazar Dayıoğlu ile KARAR okurları için konuştum.

■ Efendim siz, George Orwell'in 1984'ünün edebiyat dünyasını etkilediği yıllarda, nükleer savaş sonrası ikiye bölünen dünyayı tasvir ettiğiniz 'Dünya Çocukların Olsa' ile Türkiye'de fantastik bilim kurgu türüne imza atan ilk yazarlardansınız. Son romanınız 'Yanardağın Yankısı' da bu türde. Fantastik dünyaya, bilim kurguya merakınız nasıl başladı?

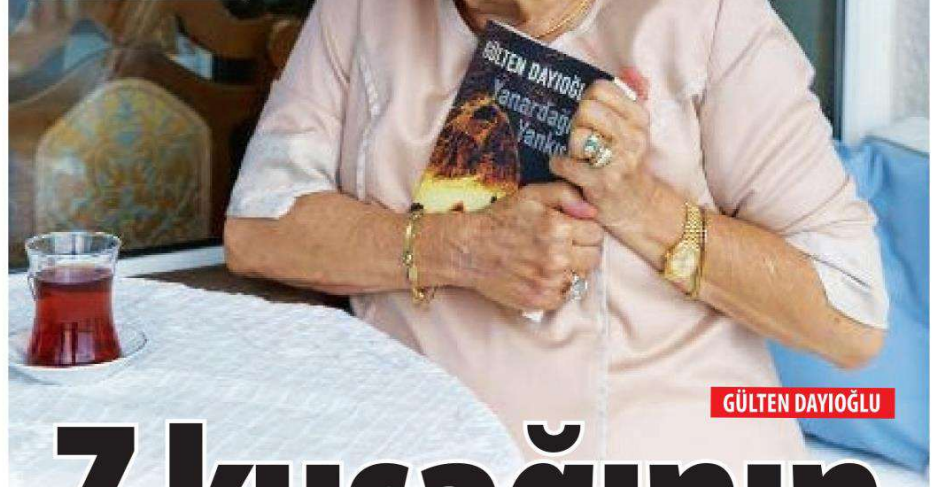
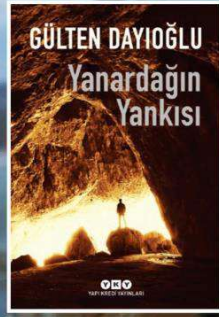
1969'daki Gediz-Emet depreminden sonra Almanya depremedelenen seçilmiş kişileri işçi olarak davet etti. Oraya giden akraba ve hemşerilerimiz de eşimle bana günahıyla sevabıyla Almanya'nın kapılarını açtılar. Sıkça gitmeye başladık oralara. O aşamada işçi çocuklarının eğitim ve öğretim sorunları gündemdedi. Milliyet Gazetesi'nde araştırmalarımı yazmaya başladım. Emeklerimin karşılığında, akrabalarım beni dünya çapında katılım olan Frankfurt Kitap Fuarı'na götürdüler. O görkemli kitap mabedinin buluşmasını gezerken, kendimi pek gariban, pek güçsüz, ezik bir yazar olarak duyumsadım. Ama bu hal beni öylesine kamçıladı ki!.. Oraya her yıl gitmeye başladık eşimle. Çünkü her gelişimizde sadece gözlerim faltaşı gibi açılmıyor, yazarlık coşum sınırları zorluyor, yazarın kaleminde sanki çiçekler açıyordu.

Bilim kurgu ve fantastik kurguya yönelmede fuarın çok etkisi oldu. Zaten o sıralarda çocuk ve gençlik edebiyatında tüm dünyada, bilim kurgu ve fantastik kurgu hızla başı çekmekteydi. Bu arada ülkemizde ilk kitap fuarı 1982'de TÜYAP ve Yayıncılar Birliği'nin emekleriyle açıldı. Hızla gelişti kitap fuarları. Uluslararası ortamda, onur duyabileceğimiz kitap fuarları yaşadık ve yaşayacağız. Kitap fuarlarında okurlarımla buluşmayı, kucaklaşmayı öylesine özledim ki!..

■ Günümüzde gençlik üzerine yürüten tartışmaların ekseninde, doğduğu andan itibaren cep telefonu, bilgisayar gibi aletlerle dünyanın bütün bilgisini kucagında bulan, teknoloji ile yatıp kalkan bir Z kuşağı var. Yetişkinler ise bu gençleri sıklıkla eleştiriyor. Kitabınızda 'Dero'nun hikayesi üzerinden Z kuşağına bir mesajınız var mı? Onları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Z kuşağını sevip sayıyorum. Onlara yarınlar için umut bağlıyorum. Ancak bu çocuklara her yönden çok emek vermek gerekiyor. Çünkü onların eğitimleri hatta nerdeyse aileleri dijital makineler. Oysa böyle üstün niteliklerle dünyaya gelen Z kuşağı çocuklarına her şeyden önce 'insan olma' özelliği kazandırılmalı. Yoksa hızla makineleşerek insanlıklarını unutabilirler. Yazık olur onlara, ülkemize, dünyamıza... Dero makinelerle tutsak olmadan önce zaten doğal olarak, insanlık bir kimliğe sahipti. Çünkü gizemli ve özel oluşumu nedeniyle bedensel varlığı, ilk insanları kadar arı duru kirlenmemiş bir yapıdaydı. Yüreği sevgi gücüyle kaslıp gevşeyen gerçek insanı...

■ Biçimsel ayrıksılığından dünyayı algılayış biçimine yaşadığı köyde kendine bir yer edinmeyen, dağlarda çobanlığa sığınan Dero'nun 'üstün yetenekli' bir insan olduğunu sık sık vurguluyorsunuz satır aralarında. Delilik ve dehasarınız

GÜLTEN DAYIOĞLU

Z kuşağının ailesi dijital makineler

'Yanardağın Yankısı' romanı okurla buluşan çocuk ve gençlik edebiyatımızın usta yazarı Gülten Dayıoğlu: "Z kuşağını sevip sayıyorum. Onlara yarınlar için umut bağlıyorum. Ancak bu çocuklara her yönden çok emek vermek gerekiyor. Çünkü onların eğitimleri hatta nerdeyse aileleri dijital makineler. Oysa böyle üstün niteliklerle dünyaya gelen Z kuşağı çocuklarına her şeyden önce 'insan olma' özelliği kazandırılmalı. Yoksa hızla makineleşerek insanlıklarını unutabilirler. Yazık olur onlara, ülkemize, dünyamıza..."

daki ince çizgide şekilleniyor yaşamı. Ancak sadece devlet onun özel bir kişi olduğunun farkında. Bu bir hayal gibi sanki günümüz Türkiye'sinde. Ne dersiniz?

Yorumunuz karşısında saygıyla eğiliyorum. Bu ve bunun gibi kitapları okuyanlar gelecekte insanlık ve dünyamız için sorumluluk yüklenerek düzeye geldiklerinde, bu romanda vurgulanan, özlenilen, düşünülen konular, belleklerinde dirilip kulaklarını çın çınlatacaktır. Çünkü ilk gençlik yıllarında okunan etkili ve nitelikli kitapların içerikleri, yaşlanarak da belleklerimizde yerlerini koruyorlar...

BATTININ SÜPER GÜÇLERİ GÖZÜMDE ETKİSİNİ YITİRDİ

■ Kitabı okurken düşlediğiniz Türkiye'den de çok etkilendim açıkçası. Türkiye'yi bilim dünyasında etkin bir ülke olarak konumlandırıyorsunuz, hatta Çinlilerle yarışıyor. Batının 'süper güçleri'ne ise hiçbir rol vermiyorsunuz

hikayedeyi. Niçin?

Batı'nın süper güçleri artık benim gözümde, gönlümde yıpranıp etkisini yitirdi. Yaşıma karşın, onların halk kitlelerinde açtıkları yaralı onultacak, acıları unutturacak, dünyamızı yeniden yaşanır kılacak yepyeni toplumsal ve bilimsel oluşumlar düşlüyorum. Büyükelimiz "Hayal kurmak yarı yarıya o işi başarmaktır" demişler. Bence de öyle. Ülke, ulus, renk, soy, dil, inanç ayrımı gözetmeden, sadece 'insan olma' özelliklerimizi değerlendirerek şöyle bir kenetlensek...

■ Son olarak, içinde bulunduğumuz Covid salgını süreci, değişen dünya dengeleri ve günlük yaşamlarımız... Bir yarın endişesi, tedirginliği var hepimizde. Eserleri dördüncü kuşağına ulaşan bir yazar olarak sizce bu duyguyu nasıl bertaraf edebilirsiniz? Ne söylersiniz okurlarınıza?

Bence yarın kaygısı, insanlık ve dün-

yamız adına, sorumluluk bilinci edinmiş, farkındalık yetisi güçlü olan insanlarda var. Para gücüyle insanlığı ve Dünya'ya gölge oyuncuları gibi parmağında oynatan kesimlerde o kaygı gelişmemiş. Güdük kalımsı ya da hiç var olmamış bir organ niteliğindedir. "Zengin arabasını yitince dağdan aşırır, fakara ise düzlükte bile yolunu şaşırır" atasözümüz de günümüze pek uyuyor. Bu kaygı kaynağı bence yine yeryüzünde kol gezen, yoksulluk-varıllık, eğitimli olmak ya da eğitim-sizlik ikilemeleridir. Yanardağın Yankısı adlı romanı yazarken, okurlarımı, insanlığın ve dünyamızın içinde bulunduğu zor günlerde, dayanması zor tedirginliklere tutsak olmak yerine, varlığımızı ve dünyamızı yok oluştan kurtarma düş ve düşünceleriyle yüzleştirmek istedim. Başka bir deyişle onlara, umut sunmaya özen gösterdim...

İSTANBUL'UN FATİH'İNE 'YENİDEN DOĞUŞ PADIŞAHI' DENİLEBİLİRDİ

■ Ancak, sadece kütüphaneleriyle yer ediniyor Batı dünyası kendine. Prag Klementinum, Lizbon Joanina, Portekiz Coimbra Üniversitesi kütüphanelerinde buluyor Dero aradığını. Hikayenizde oldukça hissedilen bir yerlilik bilinci varken onun aradığı bilgiyi, hatta 'Hayat Bilgisi' kitabını Batı'daki kütüphanelerde bulabilmesinin ardındaki düşünceniz neydi?

Altmışdört yıl birlikte geçirdiğimiz rahmetli eşimle Dünya gezginiydik. Asya, Avrupa, Afrika, Antarktika Güney Amerika, Kuzey Amerika, Avustralya da 116 ülke gezdik. Yanardağın Yankısı'nda adı geçen o kütüphaneler, kitaplar ve kimi yazarlarıyla yüz yüze selamlaşma olanağı buldum. Hatta kitapta anlatılan ilginç diploma töreni tarihinde orada bulduk. Üstelik rastlantı sonucu yaşadığı olağanüstü serüven. O kütüphanelerden söz etme nedimi, Bizans'tan kaçırılan kitaplarla Avrupa'nın Rönesans'a ulaşmış olmasında. Her gelişimye ulusum adına hep öznenmişimdir. Keşke o kitaplar, Fatih Sultan Mehmet gibi yeni bir çağ açmış güçlü yöneticinin elinin altında olsaydı! Bu Rönesans düşüme ya da düş kırıklığı, romanda da dile getirdim. Bu söylemlerimin yerlilik kaygısıyla illintisi yok. Fatih Sultan Mehmet Han'a 'Diyar-ı Rum Kayzeri' denildiği gibi, 'Yeniden doğuş padişahı' da denilebilirdi. Belki diyorum, öyle olsaydı, Rönesans ışığı başta Anadolu'muz olmak üzere, dünyaya daha yaygın olarak ulaşabilirdi.